

Acésta f6ia ese cate 3 c6le pe luna si costa 2 fiorini v. a. pentru membrii asociatiunei, 6ra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 1 galbenu cu porto postei.

TRANSILVANI'A.

F6i'a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se face numai pe cate 1 anu intregu. Se abon6dia la Comit6tul asociatiunei in Sibiu, s6u prin posta s6u prin domnii colectorii.

Nr. 3.

Brasiovu 1. Februaru 1874.

Anulu VII.

Sumariu: Moldovenii. (Fine.) — Colectiune de diplome istorice transilvane. (Urmare.) — Versatulu. — Exemple de limb'a si terminologi'a militaria. — Contribuiri pentru fondulu academi6i. — Bibliografia.

Moldovenii.

(Fine.)

T6te c6 t6te, dara at6ta st6, c6 invetiatorii grecesci de astadi sunt mai cu s6ma nesciutori de carte, si c6 t6ta vi6ti'a loru s'au ocupatu numai cu meruntisiuri gramaticali, f6ra scientia, f6ra stilu si f6ra gustu; t6ta scienti'a teologica a loru cust6 in opiniuni stupide si superstiti6se. Dela alti crestini disputa validitatea botesului loru, si 'i obl6ga c6, d6ca vreu se prim6sca ritulu loru, se se supna dein nou botesarei. Moderatii deintre acestia se indestulescu cu a da numai ungerea santa, si li esplica, ca au se'si schimbe numele loru.

In sc6le sunt invetiatori si pentru limb'a latina si francesca, carea aici se vorbesce f6rte multu, chiaru si dein partea d6mneloru. Unii au redicatu ospitaluri, mai cu s6ma pentru morburi venerice; inse locuitorii, de si tare miseri, numai cu mare greutate se invoiescu a merge la spitalu.

La inceputulu acestui seculu unu arhiepiscopu grecescu a redicatu in Bucuresci una tipografia (imprimaria) grec6sca si roman6sca. Acolo se tiparescu carti de liturgia, cari fia-care preotu este constrinsu ale cumper6 cu pretiuri camu urcate. Astfeliu si tipariulu este unu instrumentu alu subjugarei.

Fia-care alta religione s6u secta se toler6dia si p6te tien6 publice cultulu divinu. In Romani'a (Valachi'a) sunt unele claustre ale franciscaniloru, cari depindu dela episcopulu bulgaricu dein Neapolea (Neapel)*), si in Bucuresci este una baserica luterana si o sinagoga jidov6sca. Basericele amintite le cercet6dia germani, unguri, armeni. In Moldov'a sunt duoispredece missionari, tramisi dein Rom'a, pentru cele 12,000 unguri catolici, cari in tempurile anteri6re au venitu aici, si acuma sunt lucratori morali si cei mai sirguintiosi. Jidovii, pentruc6 sunt f6rte multi, ici colea sustienu sinagoge.

Astadi, f6ra indoie6la, in Europ'a crestina una buna parte a educatiunei publice jace in manile cle-

rului, d6ca dara acesta tiene cultur'a si conscienti'a de datorinti'a sa, atunci moralitatea si moralurile sunt bune. Inse d6ca preotimea ambla numai dupa interesele sale private, si pentru c6 se ajunga acestea, neglige s6u abus6dia de acestu onorificu oficiu alu seu, atunci resulta chiaru contrariulu.

Astfeliu amu fi vediutu, cumu este in Daci'a preotimea; deci neci dela poporu nu potemu astept6 principiele fundamentali adeverate si probe. Pre de alta parte unu gubernu despoticu, adeseori tiranu, face poporatiunea prepuit6ria si miserabila, asia in c6tu in ochii unui impartialu apare mai multu demna de compatimitu, c6 de vituperatu.

Subjugarea adeseori face poporatiunea prepuit6ria, si voindu a se scuti de insielatiune, se facu ei insii insielatori. Ei incungiura c6tu potu lucrarea, pentru c6 sciu, c6 cu c6tu posedu mai multu, cu at6tu mai multu trebuie se dea. Afara de aceea pamentulu asia este de fertile, in c6tu cu pucina osten6la se p6te castig6 subsidi6ti'a. Astfeliu t6te artile mecanice sunt in manile tieganiloru s6u in ale strainiloru, veniti dein tierile invecinate s6u dein apropiere, cari apoi esercita aceste arte pre langa bunu castigu, pentruc6 totudeauna sunt mai bine protegiati, dec6tu cei dein ti6ra.

Prin aceste impregiurari ajunsii lenosi, ac6sta lene o intindu si asupra nutrire6 loru. Farin'a dein papusioiu (cucurudinlu) este cea mai preferita, pentru c6 costa mai pucina osten6la a face in fia-care diua una polenta mare (manaliga, colesia etc.) carea apoi, in locu de pane, sierbesce de nutrementu familie6 intregu, dec6tu a frement6 si c6ce alnatulu dein farina de a n6stra. Polent'a de comunu o manca cu sare, lapte si brandia (casiu) pr6spetu, s6u cu pesci sarati, in cari sunt tare amoresati, pentruc6 le place vinulu, s6u vinarsulu (rachiulu) de gr6u, care li priiesce f6rte.

Unu astfeliu de traiu nu p6te dec6tu numai ai debilit6 si enerv6, adaugundu inca, mai cu s6ma, folosirea f6ra mesura a sexului femeiescu, la care sededau inca dein copilaria.*) Numer6sele serbatori inca con-

*) Nicopole, nu Neapole, c6 Neapole este in Itali'a inferi6re, 6ra nu in Bulgari'a. 6ca si de aici se vede, ce pucina carte a sciutu acelu n6mtiu, care s'au apucatu se descria Moldov'a, pe Moldoveni si in genere pe Romani. Red.

*) In acestu punctu ethnografulu n6mtiu este unu f6rte mare fariseu. Nu se p6te neg6, c6 iufiinti'a cea sc6rnava a

tribnescu la nutirea dorului spre lenevire si vagabundare; éra apoi lenevirea duce la escese, la extravagantie triviale, cari éra numai escedentului sunt stricatióse.

Locuitorii siesurilor sunt, preste totu, mici si debili, si nu traiescu câtu locuitorii muntiloru. Caus'a la acésta este de a se cautá in aerulu celu nesanetosu, ap'a cea grósa (?), colibelesu suterane, apesarea gubernului si a turciloru, care caletorescu priu tíera, carora sunt fórte espusi, mai cu séma inse, caus'a este de a se cautá in epidemi'a sensualitatii si voluptatii, care se intinde dein ce in ce totu mai infricosiatu.

In munti affi ómeni bine facuti, cu facia sanetósa, mai cu séma intre boierii mai mici, cari, bagu sém'a, se tragu dela slavi inca, si posedu curagiu si putere fisica. Ei iubescu venatóri'a, si se arunca fara téma asupra celoru mai selbateci ursi ai Carpatiloru. Preste totu ei ajungu o etate fórte lunga. Locuitorii Banatului de Craiov'a se judeca de fórte bravi si eroi, si in tóte ultimele resbele, portate intre Turci'a, cu Austri'a si Russi'a, au esclatu sub numele de voluntarii romani. Unu calugaru (monacu) alu acestei natiuni, abatele renumitului clastru de Argesiu, a fostu celu antaiu, care in ultimulu resbelu a redicatu armele pentru Russi'a.*)

Imbracamentea de tóte dilele a acestui poporu, este unu sumanu (tiundra) de panura alba, cu manece lunge; asemene cióreci lungi, lucrulu muieriloru loru. Capulu si 'lu acoperu cu una caciula lunga dein peli de óie, ce apera contra frigului, inse nu si contra apei; de aici apoi, candu ploa, i vedemu cu capulu golu, si coperiti numai de perulu capului, ce 'lu tundu scurtu. Locuitorii muntiloru totu-deauna porta intre umeri, inderetru, unu sacu (glug'a) de asemene panura cu sumanulu, in care sacu apoi 'si pórtá merindea (bucatele) séu alte cele, séu la tempu ploiosu, 'si acoperu capulu cu acelu sacu. Érn'a, locuitorii dein siesu, se imbraca cu piei de tiapi (?); éra muntenii cóse cójóce de lana, cari sunt cele mai bune scutitórié contra frigului.

Caldur'a focului li place fórte, chiaru si vér'a, candu caletorescu. In midioloculu campului séu in padure aprindu sér'a focu si se punu impregiurulu lui. Ce e dreptu, sentit'a recéla a noptii, chiaru si

turciloru si a greciloru, apoi si a jidoviloru, carii se insóra in etate de câte 16—18 ani, a infectatu multu pe moldavo-romani si 'iau dedatu la desfrenari desnervatórie; dara se nu taca scriitorulu nici despre cumplitele desfrenari si corruptiuni ale popóraloru europene, despre miliónele de morburu venerice in tóta Europ'a, éra mai alesu in Franci'a si in Germani'a, despre balurile nemtiesci, de care, in unele capitale se facea uneori si in pieile góle; apoi chiaru astadi multime de fete de némtiu in Germani'a nu se cununa, pâna ce n'au câte 2—3 spurii.

Red.

*) Adeca numai slavii au curagiu si putere fisica? Apoi prussianii sunt celu pucinu pe $\frac{1}{2}$ slavi. Dein acésta cauza óre se aiba si ei curagiu si putere fisica? Dara romanii dein Banatulu Craiovei de ce posedu curagiu fisicu? Red.

in puterea verei, facu necesariu foculu, care apoi prede asupra nu numai curatia aerulu, ci 'lu mantuesce si de insecte si alte molusce. Muierile lucra mai multu decâtu barbatii. Ele pregatescu panura de lana si pensa de inu spre folosint'a familiei. Imbracantea loru este fórte ordinaria si simpla; ea custá numai deintr'o camasia de pensa prósta, de a supra careia lega inderetru unu siurtiu (zadia), fara a mai acoperi si inainte cu ceva camasi'a. Muierile si mamele ambla cu ochii plecati (faci'a) in diosu, pre care se vede tristetia si superarea. Fetele sunt vióie si iubescu joculu, si a se infrumsetiá cu flori. Mamele sunt tare ingrigiate pentru castitatea ficeloru loru, cà-ci este mare rusine, déca barbatulu nu o afla virgine, si o mana éra inderetru acasa. Astfeliu dara fetele, adeca miresele sunt fórte ingrigite, cá in prim'a nópte dupa maritare se se póta dovedi virgine; inse dupa acésta ceremonia neci mamele, neci ficele nu 'si prea spargu capulu cu fidelitatea càtra barbatii loru. (Auctorulu germanu mai insíra unele astfeliu de lucruri minunate si apoi dice): M'am miratu fórte, cumu de neci preotimea, neci gubernulu nu se nisuescu a pune capetu acestui reu.*)

Neci nobilimea (boierimea) n'are vreo crescere escelenta. Sierbitorii si sierbitórele casei loru sunt tiegani, cari facu tóte lucrurile casnice, ei sunt sierbitori séu bucatari, croitori, pitari etc. Tiegani de aici sunt némulu celu mai blastematu si mai necuratu; nému dein tóta Europ'a, furi, insielatori, dedati dein copilaria la tóte relele. Deci este claru, cá unu copilu, ce se cresce intr'unu astfeliu de modu, nu póte primí neci unu felu de principiu nobile si maretiu. Pentrucà la curtea domnéscá se vorbesce grecesce, fia-care parinte se nisuesce, cá fiulu seu se invetie acésta limba; deci se silesce a castigá pentru copiii sei câte unu monacu grecescu de instructoriu, care, satulu de a mai traí in monastire, séu fuge dein ea, séu se folosesc de ori-ce ocaziune, cá se scape dein ea. Ambele provincie sunt pline de astfeliu de ómeni, cari prin portarea loru nu facu multa onóre statului loru. Intre altii am aflatu inse calugari dein cei betrani, cari, tienendu tare de moralurile loru, una cu capulu nu voiéu se vorbésca grecesce.

Limb'a tieriei este una mestecatura dein limb'a latina si slavica; ei d. e. dicu: Buna Ureme Domnula (guten Tag, mein Herr). Schluga a Domniata (Ihr Diener, mein Herr). Ureme si Schluga sunt cuvinte slavice. Poporulu acesta iubesc joculu, petrecri vinoie, scomotóse, mai cu séma romanii. Ómeni de védia si asiediati in etate nu tienu sub demnitatea

*) A se vedé not'a de susu a redactiunei si a se mai adaoge, cá numai germanii se taca in punctulu acesta si se'si astupe gurile cu càlti. Cautati intre altele, la miile de scandale familiare, câte se pertracta chiaru acuma, in dilele nóstre, pe la tribunalele criminali ale a Germaniei si ale Austriei. Vedeti in diarielu loru, de ex. rubric'a Gerichtshalle, publicatiuniile politienesce de acésta natura, si altele de ale diarielorlu. Red.

loru a jocá, séu la cununia si festivitatile curtii a se imbetá.**) Teatrulu si jocurile hasarde sunt petrecele loru cele mai placute; prin acésta mai sustienu si vechi'a datina a invcinatiloru unguri si poloni.

Dein cele ce Anton Maria Dalchiaro a scrisu in noulu seu opu, apparutu la inceputulu secolului trecutú, despre revolutiunile Romaniei (Valachiei), se vede cà au mai avutu si alte datine, care semená cu ale natiuniloru amintite, inse pre aceste le-au mai intreputu in virtutea generositatii si in iubirea pompei. Tóte acestea acuma s'au schimbatu prin comunicatiunea si domnirea greciloru, cari, pentrucá se póta mai usioru domni poporul, nisuiescu a ucide in elu simburele a ori-ce virtute.***) Cu tóte aceste, in ultimulu resbelu, candu rusii tienéu ocupate aceste provincie, s'au aratatú limpede, cà locuitorii posedu tóte facultatile si inclinatiunea de a se face una natiune eminenta.

Inimicitiele intre boieri erumpu pre tempulu candu oficiile publice se schimba; ei încerca tóte pentru a se discreditá unulu pre altulu, si intrerumpu insocietatile avute, chiaru de aru fi si consangeni. Dupa impartirea oficialoru éra sunt amici. Galanteri'a intre dómne a facutu progresu giganticiu. Le place a petrece tóta diu'a in lene si a primi visite prea numeroase. De altumentrea nu este tíera, in care ómenii se se manie si se suduie asia pucinu cá aici. Indignatiunea trebue se fia fórte mare, pentrucá se ajunga a fi obiectu de discussiune. Desfrenat'a judecare a moraliloru este fórte mare intre poporu. Fia-care taberna este totu-odata si casa de voluptate.***)

Pomp'a imbracamintei la ambele sexe este extraordinaria si trage dupa sine caderea, ruin'a familiei. La craciunu, pasci, si la sf. Mari'a cea mare fia-care dómna trebue se aiba haina noua. Sunt haine facute dein stofa de Indi'a séu de sialu dein Cachemiri'a, captusite cu samuru séu alte pei pretióse dein Russi'a, infrumsetiate cu galóne séu dentele dein Vien'a. Pretiulu unei astfelin de haine totu-deauna se urca la 3000 fl. Més'a loru este incarcata, locupleta, inse fara gustu finu. Ei iubescu a avé multi óspeti, si care la amédi nimeresce la ei, totu-deauna este cu placere primitu si afla locu pentru sine.****)

In tempurile trecute barbatii amblau calari si

*) La nemti si la unguri, la poloni si la slavi, trecea de omu nepotentiosu acela, care nu bea pe intrecute, pâna ce cadea sub mésa. La unguri a duratu acésta pâna an. 1848; pe alocurea mai e sí astadi. Red.

**) Acilea ethnografulu némtiu a spusu unu mare adeveru, carele se póte comproba prin inductiune cu mii de exemple. Corruptiunea greciloru bizantini a gangrenatu corpulu nationale alu romaniloru, precumu gangrenase si pe alu greciloru. Niciunu inemicu nu a facutu romaniloru atâta reu, pre câtu le au facutu grecii bisantini. Red.

***)) Câte contradiceri la omulu acesta? De altu-mentrea, ce sunt éra birturile, celariiele subterane, chiaru multe ospelle nemtiesci, pâna astadi. Red.

****)) Ati uitatu luxulu nebunescu alu aristocratiei europene si chiaru alu celei germane. Red.

damele intr'unu feliu de carutia pendentá, pre cari le numeau radvanu, si cari si astadi le folosescu in caletoria.**) De altu-mentrea acuma s'au introdusu caretele de Vien'a, si ei emulédia dupa poteri a posesede cele mai frumóse. Pentru pompa sunt artefici necesari, si fiendu-cà locuitorii n'au pricepere pentru de aceste, calea este deschisa multoru straini dein Ardealu, cari vendu cu pretiuri fórte mari lucrurile loru.**)

Romanii si moldovenii se casatorescu dein etate frageda, si mirii se designédia prin mamele feteloru respective, fiendu-cà fetele sunt nevisibili barbatiloru, Ceremoni'a cununarii tiene optu dile, petrecute cu jocu si beutura. Acésta acuma nu se mai intempla asia pomposu, precumu a descriu-o Chiaro. La inmortmentare cadavrulu este petrecutu de cei mai aprópe consangeni; muierile nu lipsescu a-si smulge perulu dein capu, a'si dilacerá cu unghiele faci'a, si a urlá langa cadavrulu sociului loru. Adeseori dorerea este sincera, cà-ci una veduva, mai alesu déca e betrana, cade intr'o stare inferióra, si nu se bucurá neci de prerogativele, neci de favorurile, de cari s'a bucuratu cu sociulu, mai alesu déca acesta a fostu vreunu functionariu publicu. Unic'a favóre, ce-i remane, sunt anumite privilegii si una pensiu de la curte, ceea ce, de buna séma, este fórte laudabilu.

Interiorulu caseloru loru este mai multu uritu decâtu pomposu, nu pentrucá dóra n'aru voi se fia pomposu, ci pentrucá se temu, se nu fia obiectu invidiei séu rapacitatii turcesci, precumu nu me indoiescu cà este si de presente. Acesti barbari (turcii) afla placere in a devastá tóte, si a pface in cenusia sate intregé. Dupa ultimulu resbelu nu s'au vedintu altu ce, decâtu urme de campuri desierte, cari dupa pucini ani éra se aflau in stare infloritória.***)

Nefericiti locuitori ai unei astfelin de frumóse tieri, voi meritati compatimirea toturoru acelora, cari sentiescu omenesce, mai cu séma a aceluia, care atátia ani a traitu intre voi; si fiendu-cà si-a tienutu de placerea si datorinti'a sa a inaintá prosperitatea vóstra, elu merita si multiamita vóstra.

Dupa cumu am potutu eu judecá, am aflatu, cà isvorulu toturoru eroriloru acestei natiuni este de a se canta in gubernulu mai multu decâtu despoticu, si in educatiunea miserabila fara asemenare. Eu sunt

*) Radvanulu era trasura europeana, transplantata si in Romania'a. Red.

**) Caus'a cà chiaru in Romania'a se mai afla pâna acuma relative prea pucini romani curati cá profesionisti (meseriasi = Gewerbsleute), nu este lips'a de talentu, ci cu totulu altu-ceva. Despretiulu innascutu si traditionalé càtra profesiuni prosaice. Romanii antici avea in limb'a latina termiulu Ars sordida, pentru tóte acelea profesiuni, care si pe nemtiesce se dicu schmutziges Gewerbe, care la antici era exercitate de sclavi, de manumissi, de libertini. Acésta urma de trufia a mai remasu si pâna astadi in caracterulu nostru. Nu mai este bene asia, dara este. Red.

***)) Asia? dupa pucini ani se aflá éra in stare infloritória? Dara mai susu afirmase cà romanii sunt lenesi. Red.

convinsu, că in scurtu tempu acésta natiune se va schimbá de totu si va poté emulá cu natiuni cultivate, déca una sórte favoritória o va aduce sub conducerea unui domnitorin dreptu, luminatu si humanu. Pre langa tóte aceste impregiurari vitrege intre romani se afla si acuma barbati cu merite. Deintre moldoveni familiile Cantamzero. Posetti, Balza*) si altele au produsu barbati eminenti, cari si-aru poté sustiené si afirmá stralucirea loru si intre popóre culte; si acestia cu atátu mai vertosu sunt demni de glorificatiune si admiratiune, fiendu-cà au sciutu afirmá caracteriulu loru nobile si generosu chiaru si intre curiósele si universalele confusiuni.

Cu acestea pàna acuma cetite tractatulu se inchiaie. Prin cele scurtate séu lasate cu totulu afara reproductiunea n'a suferitu neci una perdere, pentrucà acele sunt mai cu séma essemple, istorii, fabule preste mesura gretióse si neestetice, deintre cari credu, cà destulu am amintitu, déca nu chiaru prea multu.

A ghióf séu descifrá acuma dein intregulu cuprinsu, cà cine si ce a fostu auctoriulu, nu numai nu este tréb'a mea, dara, neci nu este lucru essentialu; destulu cà eu am facutu unu pasu, altulu facu alu doilea si asia mai departe.

Inaintea nóstra jace judecat'a unui strainu asupra romaniloru Romaniei unite, scrisa acuma 70 séu 80 de ani. Competentii, déca afla de lipsa séu necesariu, critice si judece, pentrucà éra altii se póta trage folosu.

Scimu, cà de atunci incóce multe s'au schimbatu fórté, ba eu afirmu, cà sunt prospecte si pentru implinirea dorintiei sincere a auctoriului strainu; éra unele relatiuni, dorere, nu s'au schimbatu neci acuma dupa 70 de ani.

In unele privintie auctoriulu ratecesce fórté; ba, prin vacilarea si descrierea falsa a câte unui lucru, séu a unei impregiurari essentielle, auctoriulu arata limpede, cà bazea tractatului seu este mai multu contemplatiunea superficiala, informatiunea neexacta, judecarea dupa vorbe góle, decâtu studiulu profundu si seriosu teoreticu si practic, de si mai multi ani a vietuitu intre poporulu Romaniei, despre ce, sciu, cà fia-care cetitoriu cunoscutoriu de lucru, se va fi convinsu la cetirea acestui tractatu.

Cu tóte acestea, in fine, eu nu potu negá ni-suinti'a auctoriului de a fi, dupa cunoscientiele si scientiele sale respective, sinceru la scrierea tractatului seu, care credu cà l'au cetitu la tempulu seu mii si mii de straini, pre candu astadi, te miri, candu mai ratecesce intre secele degete ale vreunui scrutatoriu de bibliotece innecate de pulbere si obsediate de molii; déca nu cumuva partea cea mai mare dein ele va fi luat piperiulu séu temeia in spate si apoi lumea in capu.

*) Cantacuzenu, Rosetti, Balsiu.

Red.

Unu sinceru scrietoriu strainu deci, are si mai multu pondu morale, crediementu, si este demnu de stima, cu atátu mai vertosu, cà cei mai multi scrietori straini, mai cu séma magiari, germani si slavi, pàna ce ne impedecau séu legau fedelesiu, ba chiaru si astadi, au nespusul eroismu a implea lumea in ruptulu capului cu informatiuni, tractate, opuri false, minciunóse si infame, despre trecutul si presentele romanului si alu patriei sale stramosiesci.*)

Ionu Valeriu Barcianu.

Colectiune de diplome

d'in diplomatiulu comitelui Iosifu Kemény, care privescu mai alesu pe romàni (valachi).

(Urmare.)

1492. 14. Apr. Suppl. C. D. T. V. p. 113.

Testimoniu despre etatea lui Ioanu Corvinnu, filiu naturale alu regelui Mateiu.

Sabb. prox. ante domi. Ramispalmarum. Testimoniales capituli Budensis, super revisione aetatis Ioannis Corvini de Hunyad, quod tunc annum aetatis 19. egerit.

1492. Suppl. C. D. T. V. p. 112.

Epistol'a lui Vladu-voda domnu alu Munteniei càtra Sibieni, despre miscarile bellice a le turciloru, si anume cà sultanulu a datu vaivodatulu dela Semendri'a lui Ali-begu, éra celu dela Vidinu lui Malcovicu, si cà sunt semne, cà si cumu ar volé se lovésca asupra Transilvaniei, se róga cà informatiunea sa se fia tienuta in secretu.**)

Datum in Bwkwresch Domin. prox. a. fest. S. Silvestri Papae. Wlad Valachiae Vajvodae literae ad Cibinienses de bellicis Turcarum motibus, nominatim Caesarem Turcarum Vajvodatum de Zendere familiari suo Alibek; Vajvodatum autem de Bodon cuidam Malkovich contulisse, viderique vim belli Transilvanis incubiturum. Petit hoc indicium ab se factum clam haberi, atque unice Stephano de Bathor communicari, ne si Turcae comperissent, molestiae sibi conflarentur.

Originale in Arch. Cibiniensi.

Copia inter Msta. Ederiana.

Innuit Engel „Geschichte der Valachei“ p. 183.

*) Tóte acelea descriptiuni false, minciuni, calumnii nerusinate, repetite in mii de variatiuni pàna in momentele de facia, isi au scopulu loru politicu pronunciatu, care este: A seduce opiniunea publica européna, a nullifica moralicesce pe poporulu romanescu, nationalitatea si statulu romanescu in ochii popóriloru, in ai suveraniloru si barbatiloru de statu, a'i face se creda, cà natiunea nóstra nu merita crutiare, nu existentia politica, cà individualitate indepedenta, alaturea cu alte popóra independente. De aceea facu fórté bene toti romanii, carii nu tacu, ci se apara de câte ori intempina calumnii. Atàta inse totu nu este de ajunsu; ci trebus se ne reculegemu tóte poterile nóstre morali, spre a corregge si extermina totu ce este reu si corruptu in noi; totu-odata a ne exercita si inmultf atátu poterile spirituali, càtu si pe cele fisice.

Red.

**) Asia dara Bucurescii era si pe atunci resiedentia?

Red.

1493. Suppl. C. D. T. V. p. 134.

Turcii facusera incursiuni in districtulu Bistritiei, devastasera si sparsesera unele comune sasesci, care inainte de aceea platea contributiunile cu cetatea la unu locu. Acumu inse acelea comune era locuite numai de romani. Fienducà acelea comune si romanii era scutiti dein vechime de plat'a cincidiecimeii, asia regele Uladislau demanda, cá se fia scutiti si in venitoriu.

Budae in festo S. Caeciliae. Uladislai mandatum ad Exactores quinquagesimarum in Transilvania, quod cum nonnullae possessiones Civitatis Bistriciensis omnem solutionem ab antiquo in medium saxonum facientes, ob Turcarum incursiones desolatae, a saxonibusque haud inhabitatae jam sint, verum per Valachos ad inhabitandum condescensae sint, et cum hujusmodi possessiones, et Valachi in iis residentes a solutione quinquagesimae ab antiquo exempti sint, hinc has possessiones, et Valachos a solutione quinquagesimae supportent, ad instar possessionum saxonicalium.

Orig. in Tabul. Nat. saxonicae.

Fragm. edidit (fere totum) Schlötzer p. 80.

Eder „de Initiis saxonum“ p. 162.

1493. Suppl. C. D. T. V. p. 136.

Turcii strabatusera in Munteni'a cu armatele si hórdelu loru. „Boierii, nobilli si comerciantii au fugitu de inaintea turciloru până la Sibiiu; dara sasii nu volia se'i lase in cetate, precumu nu lasá nici pe aristocratii de aici*). Regele Uladislau le demanda cá se 'i lasa a intra, se aiba mente si se se folosésca de ocaziune, cá prin boierii si negutiatorii dein Munteni'a se afe mai usioru noutati despre operatiunile turciloru si se se scia intocmi si apará.*)

Wladislai Regis mandatum ad Vajvodas Transilvaniae, ut Boerones, nobiles, aut mercatores partium Transalpinarum (i. e. Valachiae) Turcis Provinciam eorum invadentibus, Cibinium cum bonis suis intrare non inpediant, quoniam hoc pacto Cibinenses de diversis novitatibus avisati, facilius rebus suis consulere possint.

Copia inter Msta. Ederiana.

Innuit Engel „Geschichte der Valachei“ p. 183.

1493. Suppl. C. D. T. V. p. 129.

Voivodii Transilvaniei demanda secuiloru in numele regelui, sub pedéps'a perderei capului si a notei de tradatori, cá se se scóle indata si venindu di si nópte, se se adune la Sibiiu, pentru cá turcii sunt aprópe si stau se intre in acésta tíera inpreuna cu romanii dein Munteni'a, comandati de „Calugaru voda.“*)

Ladislaus de Losonez et Bartholomaeus Dragfi de Belthawk Vajvodae Transylvani, et siculorum Comites etc. Agilibus Capitaneis Belliductoribus cun-

*) In evulu mediu locuitorii cetatiloru dein tóta Europ'a se ferea si apará de aristocrati si de oligarchi, cá si de ori care alti inemici straini, dein cauza cá ceia le facea multe rele, ii spollá, subjugá si maltratá, ori candu apucá cetatienii pe manile loru. Red.

**) Vladu s'a calngaritu. dupa aceea inse elu nu mai era domnu, ci era Radulu V. De altumentrea tóte acestea patru documente dein urma, merita attentiunea historiografiloru Munteniei. Red.

ctis, etiam alterius cujusvis status et conditionis hominibus sicularibus sedis Sepsy salutem et favorem. Certiores jam vos facimus, quod perfidissimi Turci, cum maxima multitudine, ingentique apparatu, et manu forti, assumtis etiam secum Kalagyor Vajvoda ac Universis Valachis Transalpinensibus Regnum hoc omni procul dubio hostiliter subintrabunt, quoniam in metis nostris inter alpes latitant. Pro eo committimus et mandamus vobis, et unicuique vestrum regia in persona firmissime, quatenus mox habita praesentium notitia, aliis literis nostris superinde minime expectatis, per singula capita vestra exercitualiter tam equites, quam pedites confestim consurgere, et more alias consveto post nos versus Cibinium die, nocteque festinanter venire debeatis, et teneamini. Secus sub amissionis capitum et bonorum vestrorum, ac perpetua infidelitatis poena non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Zépmezew feria quinta proxima ante festum B. Mathei apostoli et Evang. anno Domini etc. LXXX. tertio.

Et autographo edidit Eder in Felmero p. 168.

1494. 14. May. Suppl. C. D. T. V. p. 137.

Diplom'a regelui Uladislau II., dein care se vede, cá Egumenulu séu priorulu monasteriei santului archangelu Michailu dein Maramasiu, anume Hilariu, castigase dela patriarchulu Antoniu alu Constantinopolei unu privilegiu de protectiune, pe langa care se recunósce calugariloru acelei monasterie si dreptulu de a'si alege pe egumenulu loru. Regele confirma acelu privilegiu pentru acelu cenobiu seu claustru, éra cu acea ocaziune nmesce si comunele care appartienea la acela in numeru de siepte.*)

Cassoviae 14. May. Uladislai II. Literae, vi quarum ad preces Hilarii prioris Claustrisive Monasterii Ecclesiae B. Michaelis Arch. in Marmarosio graecae fidei confirmat, et transmittit Privilegiales Antonii Patriarchae quondam Constantinopolitani, te-

*) Acestu documentu se publica aici numai in extractu; la Battyáni se póte vedé intregu, de unde l'au reprodusu séu citatu unii altii, fiacare spre scopuri diverse. Dara câte sute de documente cumu este acesta, n'au peritu pentru totu deauna! Perit'au si la popórale apusene mii de documente fórté necesarie spre a studié dein ele trecutul si anume starea de inainte a culturai popóraloru, dara popórale care s'au ténutu si se tieniu de ritulu grecescu, isi facura in acestu punctu chiaru de capu. Pare cá aru fi volitu in adénsu cá se li se stérge memori'a de pre faci'a pamentului, asia n'au ingrijitu de documentele si de monumentele loru nationali. Acésta nepasare criminala a mersu asia departe, in câtu déca nu s'aru fi conservatu in apusu documente historice despre resariteni, histori'a popóraloru resaritene nu s'ar cunósce nici macaru in fragmente. Astadi chiaru, poporulu grecescu dein Greci'a isi tramite pe historiografii sei la Itali'a, pentru cá se caute si se afe documentele necesarie pentru compunerea istoriei poporului grecescu si a imperiului bizantinu pe acesti dein urma 1200 de ani, pentru cá toti scriptorii bizantini greci nu ajungu nici pe de parte cá se dea materialu necesariu; uneori pe câte unu seculu intregu nu afe mai nimic. Grecii, romanii si serbii se escusa de comunu cu devastarile turcesci; dara muscalii si rutenii cu ce se escusa? Inse nici escusarea cu turcii si cu tatarii nu se póte admite de cauza unica a lipsei de documente historice, ci reulu celu mai mare jace cu totulul airéa; despre acela inse nu se póte vorbi numai in fuga, nici in note cumu sunt acestea. Red.

nore quarum dictum Claustrum, ejusque pertinentias in Szilágyság, Megyesalja, ¹⁾ Ugocsa, Persova, Csicho, ²⁾ Balvanus ³⁾ et Almazaz, suam in protectionem recipit, indulgetque ut sibi priorem eligat sibi subjectum.

Edidit Battthyány Leg. Ecc. T. I. p. 216, et 217 in Nota.

1495. Suppl. C. D. T. V. p. 149.

Se pare că romanii dein Transilvani'a se revoltasera érași in contra tiraniei, pentru că regele Uladislau serie, că in diet'a ce se tienuse in acestu anu in Transilvani'a, s'a consultatu cu voivodulu Transilvaniei despre midiułócele cu care s'ar potea reinfrena revolucionarii si anume valachii, carii se sculasera in contra nobililoru si a sasiloru.*)

Wysegrad sabb. prox. p. fest. BB. Philippi et Jacobi apost. — Uladislai Regis literae, e quibus evenit: Regem cum Vajvoda Transilvaniae de Maleficis coercendis, nominanter de tuendis a licentia Valachorum ceteris Regnicolis Transilvaniae anno superiori (1494) in Transilvania dum ésset, consilia agitasse,**) mandataque edidisse.

Ex autographo innuit Eder in Felmer p. 170 —171.

Uladislai II. Literae.

1495. 1. Nov. Suppl. C. D. T. V p. 152.

Regele Uladislau próvóca intre amerintiari fórte serióse pe Vladu voda filiu alu lui Vladu II. Draculu, că se éssa nesmentitu dein Transilvani'a, se se retraga la Temisiór'a, se nu mai cerce invasiuni in Muuteni'a, si se nu faca stricatiuni sasiloru. pe cari i auctorisá. că se se apere de elu ori cumu voru sci ei.***)

Magnífico Vlad Wayvodae filio quondam Drakwlya fideli nobis dilecto. Jam aliquoties ad te scripsisse meminimus, ut de illis partibus Regni nostri Transylvanis exire deberes, nunc autem intelleximus non sine displicentia Te adhuc in illis partibus esse, et plurima damna, atque nocumenta praesertim saxonibus nostris irrogasse; praeterea etiam partes Transalpinas contra treugas pacis jam aliquoties invasisse, quod certe, et moleste ferimus, et tibi graviter etiam imputamus. Unde volumus, et Fidelitati tuae harum serie districte committimus, et mandamus, ut statim, et in continenti acceptis praesentibus, sine omni ulteriori mora, et procrastinatione, de illis partibus exire, et ad fidelem nostrum magnificum Josa de Som Comitum Temesiensem venire modis omnibus

¹⁾ Meszesalya, ²⁾ Csicho et ³⁾ Bálványos Ct. Szolnok Inter.

*) Asia dara acesta revolutiune partiale transilvana a fostu mai multu romanesc. Dupa 10 ani, adeca in 1506, a urmatu alt'a secuiesca, totu dein caus'a tiraniei; in 1514 s'a intemplatu cea mare si terribile sub comand'a lui Georgie Dozsa, dupa care urmá sclavi'a cea mai ferósa si selbatea a poporului intregu, careia in fine i successe mórtea regelui si a Ungariei in baltile dela Mohaciu, 1526. Ne pare fórte reu, că nu ne aflamu in positiune de a publica la loculu acesta epistol'a intréga a regelui Ungariei, pentru că dein ea se se védia pe cătu s'ar potea, natur'a acestei revolutiuni romanesci.

**) Ergo 1494. psente Rege comitia fuere celebrata in Transilvania.

***) Acestea invasiuni le facea Vladu in contra lui Radu voda V.

debeas, nam certus esto, quod praefatis saxonibus nostris omnimodam facultatem dedimus, ut se adversus Te, et tuos, utcumque potuerint defendant. Secus igitur non facturus. Datum Chanadini in festo omnium sanctorum a. C. 1495.

Ex Originali transcripserat Jos. Car. Eder.

Innuit Engel „Geschichte der Valachei“ p. 185 —186.

Uladislai mandatum Statutorium pro familia Rusori super Possessione Rusor, et Serel nova Donatione mediante collata 1495*)

Suppl. C. D. T. V. p. 153. et 154.

Mandatu statutoriu alu regelui datu in favórea vechiei familie romanesci dela Riursoru preste comunele Riursoru si Serelu in districtulu Hatiegului. Acestu documentu pórtu dat'a dein Sibiu in Transilvani'a, unde venise regele in anulu acesta.*)

Uladislaus Dei Gratia Rex Hungariae etc. fidelibus nostris Capitulo Ecclesiae Albensis Transilvaniae salutem et Gratiam nram. Cum nos ad supplicationem nonnullorum fidelium nostrorum Matti. nrae. propterea factam, tum vero attentis, et consideratis fidelitate, et servitiis fidelium nostrorum nobilium Stephani de Rusor, ac Joannis, et Ladislai carnalium, nec non Michaelis, et alterius Ladislai fratrum suorum patruelium Matti. nrae. juxta ipsorum possibilitatis exigentiam exhibitis et impensis possessiones Rusor praedictum, ac Serel vocatas in Districtu de Haczek**) habitas, in quarum pacifico Dominio iidem progrenitores ipsorum ab antiquo perstitisse, seque persistere asserunt etiam de praesenti. Item totum et omne Jus nostrum regionum ect. simul cum cunctis suis utilitatibus, et pertinentiis quibuslibet, praemissis sicut praefertur stantibus, et se habentibus, memoratis Stephano etc. ipsorumque haeredibus, et posteritatibus universis, vigore aliarum literarum nostrarum novae nostrae Donationis titulo exinde confectarum in perpetuum contulerimus, velimusque eosdem in Dominium earundem per nostrum et vestrum homines legitime tacere introduci, super quo fidelitati vestrae firmiter praecipientes mandamus, quatenus etc. (reliqua juxta stilum mandati statutorii) Datum in Civitate nostra Cibiniensi,***) in festo B. Aegidii abbatis anno D. 1495. Regnorum nostrorum anno Hungariae 5. Bohemiae vero 34.

Originale exstat in Archivo Capit. alb. Transilvaniae, cujus dorso series executionis his verbis est superscripta:

*) Combina cu documentele precedenti, despre revolutiunea romanescă, si despre Vladu voda. Vedi si numele romanesci séu slavo romanesci ale veciniloru familiei dela Riursoru, cumu Danciu dela Barbatesci, Buda dela Galati, alti trei dela Baiesci, Radulu, Nanulu, Lascu, Stoica.

*) Cfr. a. 1398. 1435. 1453. in hac collectione.

**) Ergo anno 1485. Haczeg jam fuit Districtus. Jam a. 1435. imo 1398. provincia, quod idem fuerat.

***) Ergo Uladislaus Rex fuit anno 1495. in Transilvania, signanter Cibinii.

„Executio facta est feria 3. in profesto Joannis ante portam Latinam. Homo Regius Demetrius Vádi Capitularis Joannes Capellanus Curiae Episcopalis, commetanei sunt: Jacobus Dancso de Barbatzest, Michael Buda de Galácz, Jonnes, Demetrius, Stephanus de Bajesd, Stephanus, Michael, Radul, David, Naan, Laczko, et Sztojka de Fejérviz nullo contradictore apparente.“

Uladislai II. Regis mandatum statutorium pro Michaeli Kendefy, et Petro Kenderesi de Malomviz super possessionibus Malomviz, Malomtorok, Sebestorok etc.

1496. Suppl. C. D. T. V. p. 161—163.

Diploma de noua donatiune regéscá pentru cele duoe familii romanesci Candea si Candrescu, cunoscuta atátu de bene dein alte documente publicate pâna acilea, anume in cursulu anului trecutu. Donatiunea li se face pe 9 comune intregi, pe parti egali in alte 7 si pe bucati de posesiuni in 3 comune.*) Dragomiru etc., totu nobili, cumu si unu preotu, totu nobile, dein comun'a Livadea.

Uladislaus Dei Gratia Rex Hungariae et Bohemiae etc. fidelibus nostris capitulo Ecclesiae Albensis Transilvaniae salutem et gratiam. Cum nos, cum ad nonnullorum fidelium nostrorum egregiorum Michaelis Kendefy de Malomviz, ac Petri Kenderesi de eadem fratris ejusdem nostrae propterea factam majestati, tum vero consideratis fidelitate, et servitiis eorundem Michaelis et Petri per eos sacrae imprimis dicti Regni nostri Hungariae Coronae, ac deinde majestati nostrae pro locorum et temporum varietate cum omni fidelitatis constantia exhibitis et impensis, totales possessiones Malomviz praedictam Malomviztorok, Sebestorok, Ostrovel, Noxora, Ohaba, Sibisel, Valya, et Feder vocatas, item directas et aequales possessionum medietates Ponor, Baar, Kernesd, Poklissa, Voncsokfalva, Szent-Peterfalva, et Réja vocatarum, nec non portiones possessionarias in possessionibus Pojen, Galácz, Fizesi vocatis omnino in Comitatu Hunyadiensi, et Districtu Haczeg existentes habitas, in quarum pacifico Dominio iidem progenitores suos ab antiquo perstitisse seque persistere asserunt etiam de praesenti, simul cum omni Jure nostro Regio, si quod in eisdem totalibus possessionibus, ac medietatibus possessionum, nec non portionibus possessionariis qualitercunque haberemus, aut nostram ex quibuscunque causis, viis, modis, et rationibus concernerent majestatem, ac pariter cum cunctis earundem utilitatibus, et pertinentiis quibuslibet, praemissis sicut praefertur stantibus, et se habentibus,

*) Asia dara acestea duos familii de cnezi romanesci ajunsesera pâna pe la finea vécului alu 15-lea între cele mai avute si mai de frunte ale tieiei; cu alte cuvente: ele incalcasea bene preste mai multe comune romanesci, dupa usulu acelui tempu. Famili'a Candea castigá dela imperatii Austriei titlulu si rangulu de comite (Graf) sub numele magiarisatu de Kendefy. Vedi si in acestu documentu câteva nume romanesci si slavo-romanesci, cá: Oprisiu, Voina, Voicu, Romanu, Stroia.

memoratis Michaeli Kendefy, et Petro Kenderesi de praedicta Malomviz ipsorumque haeredibus et posteritatibus universis, vigore aliarum literarum nostrarum, novae nostrae Donationis, et Juris nostri Regii praedicti titulo in perpetuum contulerimus, velimusque eosdem in dominium earundem per nostrum et vestrum homines legitime facere introduci. Super quo fidelitati vestrae harum serie firmiter praecipientes mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo praesente Johannes de Klopotiva, sive Nicolaus Myresdi, vel Andreas Puj, sive Johannes Pestheny, aut Martinus de Várhely, seu Nicolaus de Szálláspataka, neve Opris de Oszthryva, vel Ladislaus de eadem Klopotiva, sive Petrus de eadem aliis absentibus homo noster ad facies dictarum possessionum e. c. t. (reliqua juxta stilum solitum mandati statutorii). Datum Budae in vigilia visitationis Beatissimae Virg. Mariae a. D. 1496. Regnorum nostrorum Hungariae a. 6. Bohemiae vero 25.

L. S.
appensi.

Dorso hujns mandati statutorii sequentia sunt scripta: „Executio facta est in festo B. Marci Evang. Homo Regius Oprys de Oszthrovu, Capitularis Albertus Capellanus albensis archidiac. nullo condraictore apparente. Item commetanei fuerunt: Nicolaus Pogány, Janko de Klopotiva, Dominicus de Osztro, Presbyter nobilis de Livad, Michael de Zechel. Item feria 2. in festo Philippi et Jacobi apostolorum Nicolaus de Kernesd sua, ac Demetrii fratris sui carnalis personis comparens, praemissae introductioni contradixerunt, qui propterea vocati sunt ad octavas affuturas. Inhibitio autem facta est solum super portionibus possessionariis in Kernesd, Poklisa, Galácz, Fizech, et Poën habitis. Item tandem feria 5. scilicet die 10. Executionis praedictae Johannes Visthes de Galacz in sua, item Dionisii, Jacobi, Valentini carnalium ac Buda de eadem Galacz, item Nicolai filii ejusdem Buda personis comparent, quantum ratione portionum eorundem possessionariarum in eadem Galacz, et Fizech vocatarum partium earundem p contradixit, quorum in Octavis Item die 15. Stationis praedictae, Sthroya de Ponor sua, item Petri, Johannis, Vonae, Volkul, Daniel, Roman de eadem Ponor in personis ratione medietatis ejusdem Ponor contradixit. cui commissum est, ut compareat in Octavis. Item eodem die 15. Dragumer de Baar contradixit, quibus commissum est, ut in Octavis compareant, et hoc ego Johannes Vythéz.

Originale exstat in Arch. Capit. alb. Tranniae. In Transumto anni 1746. possidet D. Franc. Kenderesi de Felső-Szálláspataka.

(Va urma.)

Versatulu.

Versatulu, séu cumu se dice in mai multe parti, bubatulu (Variolae) isi ia predile sale de mai multe luni, éra anume in unele parti, precumu si acilea in Brasiovu, omóra mai reu decâtu a omoritu chiaru si coler'a dein 1866. Pe locuitorii dein Schiai 'ia decimatu. Se vedemu ce dice unulu dein medicii nostrii cei mai renumiti, adeca dr. At. F'etu, despre Versatu, in Manualulu seu de medicina practica. Cei carii pricepu terminologi'a medicinei, voru explica si celoru carii nu o pricepu:

§ 1. Variol'a (versatulu).

Variol'a este o febra exantematica speciala, contagiósa, caracterisata prin desvoltarea, la suprafaci'a pelei, a mucósei gútului, a unui numeru de bubutie, care supurandu, lasa in locul lor, pete trecátore, séu semne aduncate si statornice.

Variol'a este regulata séu neregulata, simpla (blanda) séu maligna (rea) si complicata. Evolutiunea variolei simple si regulate se imparte in cinci stadii: 1) incubatiunea, 2) invasiunea, 3) eruptiunea, 4) supuratiunea si 5) desicatiunea.

1) Incubatiunea duré dia, in de comunu, dela 8 pàna la 9 zile; ea se póte prelungi si pàna la 20 zile. Stadiulu acesta nu se caracteriza prin nici o turburare apreciabila.

2) Invasiunea se anuncia prin curbatura, lassitudene, fiori, durerea-de-capu, intiepenirea membriloru si a fecei, grétia, varsatur'a, durerea de siele, o caldura insemnata a pelei, o misicare febrila fórte viua si o mare plecare la sudóre. La copiii, se observa, adese ori, pucina diarhoea, deliru séu convulsioni. Durata acestui stadiu este de done, trei séu patru zile.

3) Eruptiunea se arata la atrei'a séu la a patr'a di dela inceputulu morbului; mai antaiu apare pe pele unu certu numeru de pete, séu de puncturi rosii, cari se prefacu in radicate miche, papulóse, ce se implu cu unu liquidu serosu si transparentu, apoi, opacu si purulentu. Eruptiunea incepe la facia, se intinde apoi, pe gátu, trunchiu si extremitati; uneori, pustulele suntu fórte numeróse, si apropiate unele de altele (variol'a confluinta); alte-dati, pustulele lasa intre ele intervale insemnate (versatulu discretu). Pe candu eruptiunea se face la pele, unu certu numeru de pustule se ivesce pe conjunctiv'a ochiloru, pe mucós'a gurei, a inghititórei, a gútului si chiaru a tracheei. Aceste pustule suntu insocite de suferinti'a ochiloru, de durerea gútului si de dificultatea de a inghiti, de tusa si de ragusiala. Dupa efectuarea eruptiunei, febrintiél'a in de comunu, scade; daru, in casuri de variola confluente si de alte complicatiuni, febr'a persista. Pustulele, desvoltandu-se, devinu buricóse prin deprimarea centrului lor. Càtra a patra di a eruptiunei (a 7-a séu a 8-a dela inceputulu morbului) pustulele se incungiuru cu o arióra,

séu cercu rosin, si tiesetur'a celulara subcutana se infla pretutindene; inflatur'a acésta este mai mare la facia, dein care cauza patientulu nu'si póte deschide ochii; traseturele fecei sale suntu sterse si fisionom'a n'are nici o espresiune; extremitatile inflandu-se capata unu volumu indoitu de acelu naturale alu lor.

4) Febr'a, care scadiuse, dupa terminarea eruptiunei, se reivesce prin supuratiunea besicutieloru variolei; aceea ce constitue febr'a secundara séu supuratória; acésta febra apare la a opt'a séu a nou'a di dupa invasiunea versatului. Pustulele se presenta la unii, cá nisce besicutie large, regulate, rotungióre, opace, albicóse, molatice la pipaire si pline de unu liquidu purulentu. Inflatur'a pelei sporesce si este insocita de o salivatiune abundanta. Càtra a diecea séu a unusprediecea di, inflatur'a fecei si salivatiunea dispare si se inlocuesce prin o inflatura oedematósa de mani si de pitióre.

5) Desicatiunea incepe, in decomunu, càtra a diecea di dupa invasiune; uscarea pustuleloru se face pe locu; inse, mai desu, pustulele rumpendu-se, desiarta dein ele liquidulu, ce contineau; materi'a acésta uscanduse forméza nisce cojitie brune (negritióse), séu galbie de grosime diferita; cójele, care la inceputu erau adherinte, se deslipescu de pele si cadu dela a cincisprediecea pàna la a douedieci si cincea di; in tempulu rumperei lor pustulele respandescu unu mirosu particulariu si displacutu. Desicatiunea (cojirea) incepe la facia si apoi se intinde la trunchiu si in urma la extremitati. Sub cójele varsatului se forméza nisce ulceratiuni de o aduncime diferita, care tama duindu-se, la unii lasa nisce puncturi rosii si trecatorie; éra la altii remanu nisce semne statornicie si aduncate. In tempulu desicatiunei pustuleloru dispare inflatur'a fecei si a membriloru.

Desicatiunea pustuleloru nu se observa in gura si in inghititóre, dein cauza cà besicutiele acestoru parti nu ajungu mai nici-odata la supuratiune.

Formele variolei. Descrierea precedenta este icón'a unei variole regularie; inse morbulu acesta presenta mai multe anomalie, irregularitati si simptome mai multu séu mai pucinu grave, si acésta constitue: variol'a maligna, irregulara, complicata; asia 1) déca agitatiunea, delirulu, convulsioni, care insocescu uneori variol'a, la inceputu au o violentia si o durata esagerata; atunci variol'a se chiama maligna (rea); 2) variol'a pórtá numirea de ataxica, candu delirulu si agitatiunea predomnesce preste celealalte simptome; 3) variol'a se dice adinamica, candu predomnesce lassitudinea, prostratiunea si debilitatea; 4) eruptiunea s'insocescu adese de o tendentia haemorrhagica generale; pelea se acopere de ecchimóse impreginrulu bubutiiloru, si in intervalii lor; sangele se respandescu in tiesetur'a conjunctiveloru, séu ése dein organismu sub forma: de epistaxa, de haemorrhagia intestinale, de haematuria, séu de haemoptisia, atunci variol'a se dice haemorrhagica. In midiuloculu acestoru accidenti, eruptiunea se face reu, pustulele se desvolteza

incompletu, ele se usuca, se vestediescu prea prematuru, pe langa serositate ele contienu si sange. Acesti accidenti, cari complica, mai alesu, variol'a confluinte, se potu ivi si in cursulu variolei discrete.

Pe langa acésta mai potu complicá versatulu si alte afectiuni, p. e. inflamatiunea plumoniloru, a pleurei, a cordului, a incheietureloru etc. Pustulele inghititórei provoca une-ori, o angina grava; acele ale gútlejului, angustandu glott'a, ocaionesu, o sufocatiune inspaimantátóre.

La copii se ivesce câte-odata o diarhoea inde-repnica; asemenea se observa: ophtalmii grave, dein care póte resulta opacitatea corneei si nevederea; otita (inflamatiunea urechei), care provóca, une-ori prin supuratiune, destructiunea ossisioriloru audiului si perforatiunea timpanului (tobei), causandu o asurdire incurabila. Inse cele mai frecvente complicatiuni sunt abcesii subcutani, cari se observa pe mani si pe pitióre, pe trunchiu, pe gútu si pe falci.

Causele. Singur'a cauza a versatului este contagiulu variolicu. Contagiunea póte fi imediata prin inoculatiune, séu mediata: prin contactulu cu persónele, care jacu de versatu. Contagiunea incepe dein momentulu supuratiunei si remane posibila pana la caderea cójeloru. Variol'a se arata in modu sporadicu séu epidemicu; variol'a póte domni in ori-care ano-tempu, éra mai alesu primavér'a si vér'a.

Variol'a se arata la ambele sexe si la tóte etatile; éra mai cu séma la copii.

Toti indiviidii espusi nu suntu loviti de versatu, pentrucá acésta depinde dela o dispositiune speciala de a primi influenti'a contagiului, séu de a resistá la actiunea lui.

Diagnosulu. Intensitatea febrei, grétiá si versatura, éra mai alesu durerea de siele, suntu semne precursorii de invasiunea variolei; semnele acestea devinu si mai sigure, déca patientulu in cuestiune n'au jacutu de versatu, nici au fostu vaccinat, si déca elu este in etatea juvenile: in fine, candu eruptiunea au aparutu cu caracterii sei, atunci nu mai este nici o indoieála despre presenti'a versatului.

Pragnosulu. Variol'a este totu-deauna unu morbu seriosu; ea este si mai periculósa pentru copii fragedi. Variol'a confluenta este mai grava; decátu acea discreta; acea epidemica mai periculósa, decátu acea sporadica. Este mai totu-deauna funesta: variol'a haemórhagica (versatulu negru); aceea la care eruptiunea se face cu greutate, cumu si acea complicata de deliriu, de agitatie, de convulsione si de alti accidenti cerebrali, mai alesu, déca acesti accidenti se ivescu chiaru dela inceputulu morbului. Inflamatiunea laringei, a bronchiiloru, a plumaniloru, a pleurei, a cordului, sporescu si mai multu gravitatea morbului. Abcesii, cari se ivescu in diferite parti ale corpului, adaogu la gravitatea morbului: prin a loru supuratiune prelungita. Morbulu este in destulu de blandu la persónele jacute de versatu, candu ele suntu éra si lovite de variola. Candu inflatur'a

fecei si salvatiunea disparu fara a fi inlocuite prin o inflatura oedematósa a pecióriloru si a maniloru, atunci acésta impregiurare indica mai totu-deauna o terminatiune letala a morbului.

Tractamentulu este preservativu si curativu:

a) Preservativu. Se sciea in unele parti ale Asiei, cá inoculatiunea impucinéza periculi varioléi; acésta operatiune introdusa mai antaiu in Engliter'a la 1673 si apoi in tóta Europ'a, fu parasita in an 1798, dupa descoperirea vaccinei de cátra dr. Jenner. Acestu excelente preservativu, in contra versatului, de-si nu este absolutu, totasi elu dá securitate persónei vaccinate pentru unu certu numeru de ani, precumu acésta vomu arata tractandu despre vaccinare.

b) Tractamentulu curativu alu variolei, fiendu analogu cu alu coriului si alu scarlatinei, se va institui dupa aceleasi regule. Candu variol'a este simpla, bolnavulu se va culcá intr'unu patu, unde va fi usioru acoperitu; temperatur'a camerei va fi potrivita si diet'a absoluta; de beutu i se voru dá benturi caldntie si acrisióre. Candu incepe a se arató exanthema, se va administrá o baie de pitióre cu mustaru, spre a favorisá eruptiunea si a combate durerea de capu. Ochii se voru spalá cu apa caldntia, candu se arata pustule pe pleope; durerile de gútu voru fi combataute prin gargare cu cénu de flóre de socu séu de teiu; se va dá unu glistiriú séu unu purgativu usioru. Candu bolnavii au agitatie si suntu cuprinsi de insomniu, séu candu eruptiunea este fórte incéta, se va face o baie calda; in acestu dein urma casu se potu intrebuintia frictiuni peste totu corpulu cu otietu aromaticu, cu-o flanela uscata, séu cu spirtu de camphora.

In casurile de variol'a maligna, se va chiama fara intardiare unu medicu; éra pana la sosirea lui se va dá urmatoriulu adjutoriu:

1) Déca variol'a este complicata de deliru si de alti accidenti nervosi, atunci se va pune bolnavulu intr'o baie caldntia si i se va turná apa rece pe capu; asemenea potu fi utile aici besicatórele aplicate la céfa, ori lipitórele puse dupa urechi, déca simptomeii mentionati sunt sub dependenti'a inflamatiunei creieriloru.

2) Déca dein contra, se arata simptomeii adynomici, atunci se voru administrá pe langa zama de carne concentrata, unu vinu bunu, china si alte medicamente tonice.

3) Totu midiulócele prevediute la Nr. 2) se voru intrebuintiá si la casu de versatu negru (versatulu haemórhagicu) candu elu nu este complicatu de simptomeii cerebrali; pe langa aceste se voru aplicá si remedii indicati la haemoragii art. 10.

4) La casu de laringita, pleuro-pneumonia, se voru administrá remedii indicati, in specialu, la fiacare deintre acesti morbi.

(Va urma.)

Exemple de limb'a si terminologi'a militaria.

In Nr. 1 alu Transilvaniei amu promissu că vomu reproduce dupa regulamente prelucrate romanesce mai alesu dein limb'a francésca, câteva capite si pericope, dein care tenerimea se cunósca si pe acestu terrenu alu activitatiei omenesci progressele pe care le a facutu limb'a nóstra, éra cei carii voru vení in positiune de a serví la óste, se se scia ajuta in diversele situatiuni in care voru fi aruncati. Incepemu si vomu continua cu:

Regulamentu asupra exercitiului si manevreloru de infanteria. Titlulu I. Deosebitele formatiuni si bazele instructiunei. Articolulu I. Formatiiunile in linia.

1. Se numesce linia ori-ce formatiune, in care deosebitele elemente ale unei trupe sunt asediate unele langa altele, fia desfasiurate, fia in colóne de compania, fia in colóne de batalióne.

2. In formatiunile in linia, brigadele unei aceeaasi divisii, regimentele unei aceeaasi brigade si bataliónele unui acelaasi regimentu voru fi hotarite, dela drépt'a la stang'a, dupa cumu urméza: antai'a si a duo'a brigada; antaiulu si alu duoilea regimentu; antaiulu, alu duoilea si alu treilea batalionu.

3. La tóte intrunirile trupeloru in linia, se voru deosebí duoe ordini: ordinea desfasiurata si ordinea de lupta.

4. Ordinea desfasiurata consista in dispositi'a elementeloru fia-carui batalionu, desfasiurate intregi pe aceeaasi linia; nu se intrebuintiéza decâtu la exercitiuri si la reviste.

5. Ordinea de lupta consista in dispositi'a batalionului in corpu de bataia si in companii de tiraliori; se intrebuintiéza la manevre si in operatiile tactice.

6. Ori-care aru fi ordinea in care se gasesce, intervalele cari trebue se separe deosebitele elemente ale trupeii in linia desfasiurata, voru fi regulate precumu urméza:

Intre batalióne, treidiecei pasi;

Intre regimente cincidiecei pasi;

Intre brigade sieptediecei si cinci pasi;

Intre divisii un'a suta pasi.

A. Ordinea desfasiurata. Pl. I.

7. In acésta ordine, companiile fia-carui batalionu, voru fi desfasiurate unele langa altele, si numite dela drépt'a la stang'a, dupa cumu urméza: antai'a, a duo'a, a trei'a si a patr'a compania.

8. Compani'a se forméza pe duoe renduri, in chipulu urmatoriu: caporalii sunt asediatii in antaiulu rendu, acei ai caprariiloru soçiu la stanga. Ómenii sunt asediatii dupa inaltime in fia-care capraria, in caprariile nesotia caporalulu celu mai inaltu forméza cu omulu celu mai inaltu antaiulu síru; cei duoi mai inalti dupa acésta, alu duoilea síru, si urméza astufeliu, până la celu dein urma siru, care este com-

pusu dein duoi ómeni cei mai mici; in caprariile soçiu cei duoi mai inalti forméza antaiulu síru, cei duoi mai inalti dupa acésta alu duoilea siru, si urméza astfeliu până la celu dein urma siru, care este compusu dein caporalulu celu mai micu alu caprariei si dein omulu celu mai micu. Candu o capraria se compune de unu numeru nesóçiu de ómeni, o compectéza luandu unu soldatu dein caprari'a urmatóre, si celu dein urma siru alu plotonului remane formatu in acestu casu dein caporalulu caprariei a opt'a, séu a siesespredecea.

Cu tóte acestea, soldatii elasei antaiu voru fi impartiti de o potriva, pe totu tronulu companiei.

9. Fia-care compania va fi impartita in duoe plotóne; fia-care plotonu in duoe semi-plotóne; fia-care semi-plotonu in duoe sectii; fia-care sectiuni in duoe caprarii. Pentru a manevra, caprari'a va formá o grupa, si la trebuintia, vu potea fi impartita in duoe grupe.

10. Plotónele, semi-plotóne, sectiile si caprariile, voru fi numerotate dela drépt'a la stang'a fia-carii companii.

11. Compositi'a deosebiteloru fractii in compania pentru servitiulu interioru va fi acelaasi cá sub arme; pentru cá oficerii, sub-oficerii si caporalii se fia totudeauna cu fractiile trupeii ce comanda obicinuitu.

12. Sirurile voru fi numerotate in fia-care plotonu dela drépt'a la stang'a.

13. Distanti'a intre renduri este de patrudiecei centimetre, mesurate dela peptulu omului dein rendulu alu douilea până la omulu ce urméza in siru, séu până la sacu, déca soldatulu 'lu are.

14. Incheietorii se asedia la duoi pasi dupa alu douilea rendu.

15. Antai'a si a duo'a compani'a dein fia-care batalionu, forméza semi-batalionulu dein drépt'a; a trei'a si a patr'a compania forméza semi-batalionulu dein stang'a.

Loculu oficeriloru, sub-oficeriloru si caporaliloru.

16. Capitanulu, inapoia centrului companiei la trei pasi dela incheiere.

17. Locotenentulu, la drépt'a plotonului antaiu, in antaiulu rendu; elu este siefulu acestui plotonu.

18. Sub-locotenentulu celu mai vechiu la drépt'a plotonului alu duoilea, in antaiulu rendu, elu este siefulu acestui plotonu.

19. Sub-locotenentulu celu mai nou, la incheiere inapoia centrului semi-plotonului alu douilea, elu este siefulu acestui semi-plotonu.

20. Sergentulu-maioru, la incheiere, inapoia centrului semi-plotonului alu 4-lea.

21. Sergentulu-furieru, la incheiere, inapoia centrului semi-plotonului antaiu.

22. Candu compani'a va avea numai unu sub-locotenentu, sergentulu-maioru va comandá semi-plotonulu alu duoilea si furierulu pe alu patruea.

23. Sergentulu, siefu alu sectiei antaia, se asiédia inapoia locotenentului in alu duoilea rendu; elu va fi dreptulu directionale alu companiei, séu alu subimpairtirea la care este atasiatu.

24. Sergentulu, siefu alu sectiei a dua, se asiédia la incheiere dupa stang'a semi-plotonului antaiu; elu va fi stangulu directionale alu subimpairtirii la care este atasiatu.

25. Sergentulu, siefu alu sectiei a treia, se asiédia la incheiere dupa drépt'a semi-plotonului alu duoilea; elu va fi dreptulu directionale alu subimpairtirii la care este atasiatu.

26. Sergentulu, siefu alu sectiei a patr'a, se asiédia la incheiere dupa stang'a semi-plotonului alu duoilea; elu va fi stangulu directionale alu plotonului antaiu, séu alu semi-plotonului alu douilea.

27. Sergentulu, siefu alu sectiei a cincea, se asiédia inapoia sub-locotenentului in alu duoilea rendu; elu va fi dreptulu directionale alu plotonului alu duoilea, séu alu semi-plotonului alu treilea.

28. Sergentulu, siefu alu sectiei a siésea, se asiédia la incheiere, dupa stang'a semi-plotonului alu treilea; elu va fi stangulu directionale alu subimpairtirii la care este atasiatu.

29. Sergentulu, siefu alu sectiei a siéptea, se asiédia la incheiere dupa drépt'a semi-plotonului alu patrilea; elu va fi dreptulu directionale alu subimpairtirii la care este atasiatu.

30. Sergentulu, siefu alu sectiei a opt'a, se asiédia la stang'a plotonului alu duoilea; elu va fi stangulu directionale alu companiei, séu alu subimpairtirii la care este atasiatu.

31. La plotonulu dein urma alu fia-carui batalionu, directionalulu stangu se asiédia la stang'a antaiulu rendu alu batalionului.

32. Caporalii se asiédia la drépt'a si la stang'a fia-carii sectii, in antaiulu rendu, cu caprariile lor, dupa cumu s'au prescriu la Nr. 8, astfelu: caporalii caprariiloru nesociu, se fia la drépt'a si ai caprariiloru sociu, la stang'a caprariiloru lor.

33. Inlocuirea oficeriloru si sub-oficeriloru se va face càtu se va potea dein gradu in gradu, in fiacare subimpairtire a companiei. In lips'a capitanului si locotenentului dein aceeaasi compania, colonelulu va hotari pentru a o comandá, déca crede de trebuintia; unu locotenentu deintr'o alta compania.

Loculu oficeriloru generali, oficeriloru superiori, oficeriloru de statu-maioru si adiutantiloru.

34. Comandantulu de divisie, la un'a suta pasi inapoia liniei, càtra centrulu divisiei sale; adiutantiu sei la stang'a si puçinu inapoi; siefulu de statu-maioru alu sen la siese pasi inapoia lui, avendu, ceva mai inapoi, la duoi pasi pe unu rendu oficerii atasiati la statu-maioru si oficerii de ordonantia; acestia dein urma la stang'a celoru d'antaiu.

35. Comandantulu brigadei, la siésedieci pasi

inapoia liniei, càtra centrulu brigadei sale; adiutantulu si oficerulu seu de ordonantia la stang'a si puçinu inapoia lui.

36. Colonelulu, la cincidieci pasi inapoia incheietoriloru, càtra centrulu regimentului seu, avendu la drépt'a pe locotenentulu-colonelu, si la stang'a pe unu oficeru de ordonantia, adiutantu de regimentu pentru manevre, si unulu si altulu puçinu inapoi.

37. Maiorulu, la treidieci pasi dela incheiere, inapoia drapelului séu fanionului batalionului seu.

38. Oficerulu insarcinatu cu functia de adiutantu-maioru, la diece pasi dela incheiere, inapoia centrului semi-batalionului dein drépt'a.

39. Mediculu, cassierulu si oficerulu cu imbracamintea, la diece pasi dela incheiere, inapoia centrului plotonului celui dein urma alu semi-batalionului dein drépt'a.

40. Adiutantulu la diece pasi dela incheiere, inapoia centrului semi-batalionului dein stang'a.

Loculu sapatoriloru, tobosiariloru, cornistiloru si musicantiloru.

41. Sapatorii pe due renduri, la drépt'a regimentului, avendu stang'a loru departe de 10 pasi de 1 plotonu, caporalulu sapatoru la drépt'a sapatoriloru, in antaiulu rendu. Tobosarii fia-carui batalionu, formati pe due renduri, la duoedieci pasi dela incheiere, inapoia antaiulu plotonu alu semi-batalionului dein stang'a; tambur-maiorulu la duoi pasi inaintea tobosiariloru batalioneloru lor.

42. Cornistii fia-carui batalionu, formati pe due renduri, la duoi pasi inapoia tobosiariloru, sergentulu-cornistu, la drépt'a cornistiloru antaiulu batalionu; caporalii-cornisti la drépt'a cornistiloru batalioneloru lor.*)

43. Musicantii formati pe patru renduri, la duoi pasi si la stang'a tobosiariloru antaiulu batalionu; siefulu musiciei la drépt'a antaiulu rendu.

Drapelurile.

44. Drapelulu fia-carui regimentu se asiédia la centrulu batalionului alu duoilea, déca regimentulu se compune dein trei batalióne, éra déca regimentulu este de due batalióne, se asiédia la centrulu batalionului antaiu; in amendue casurile va avea in urm'a lui unu sergentu alesu de colonelu.

45. In manevre portu-drapelulu va stá atasiatu la același batalionu, inse nu va face parte dein nici o subimpairtire; se asiédia la stang'a semi-batalionului dein drépt'a.

46. In celelalte batalióne unu fanionu va inlocui drapelulu; elu va fi purtatu de unu sergentu, care in liniá va avea inapoiá lui unu altu sergentu dein batalionu. Purtatorii de fanióne voru fi alesi de colonelu.

(Va urma.)

*) Candu trup'a va stá, cornistii voru avea armele la pitoru la stang'a. Candu trup'a merge, voru avea armele pe umerulu stangu, séu atarnatu cu cureao'a de umerulu stangu.

Contribuiri la fondulu academei de drepturi.

1) Prein dn. protop. in Racsia, Alessandru Erdösiu, s'au tramesu contribuiri 16 fr, 50 cr. v. a. Sibiu, 30. Decembr. 1873.

Dela secret. asoc. trans.

Progressulu in Bucovin'a. Bibliografia.

Prin cerculariu subscrisu de dnii presied. Georgie Hurmuzache si de secretariu Michaiu Calinescu, cu dat'a Cernauti, ¹⁶/₂₈ Decembre, s'a conchiamatu pe ¹⁵/₃ Ianuariu a. c. Adunarea generale pentru cultur'a si literatur'a romana in Bucovin'a.

Programulu adunarei a fostu precumu urmédia:

1) Raportulu comitetului despre lucrarile sale in an. 1872 si 1873.

2) Raportulu revisoriloru despre cercetarea socotéloru an. 1872 si 1873.

3) Raportulu comitetului privitoriu la modificarea statutelor, anume a §-lui 17.

4) Incuviintiarea budgetului societatii pe anulu 1873 si 1874.

5) Discursuri si propuneri eventuale, privitorie la interesele societatii.

6) Alegerea presiedentelui, a vicepresiedentelui si a diece membri ai comitetului, conformu § 14, p. 1 si § 18.

7) Alegerea comisiunii de trei membri spre cercetarea socotéloru an. 1874 conformu § 14, p. 6.

Dein acestu programu s'ar para, ca bucovinenii inca au patitu ceva, de n'au potutu tiené adunare generale in anii 1872 si 1873. Bene ca s'au delaturatu pedecele inca in alu treilea anu, ca-ci ori catu elementulu romanescu in Bucovin'a este strimtoratu si forte influentiatu mai virtosu de catra celu nemtiescu, dara asupra lucrariloru asociatiunii totu nu are acea influentia nefasta, care a mai sugrumatu pe asociatiunea dela Aradu, care a devenitu bataia de jocu a studentiloru carii scriu prin folie humoristice.

De optu luni incóce, in Cernauti esse si una folia pedagogica „Bukovinaer pädagogische Blätter“ sub redactiunea dlui Dem. Isopesculu*), redactata dupa unu methodu, care pana acumu abia s'au mai vediutu in tierile nóstre poliglote, care inse semena ca ar fi cerutu de catra inpregiurarile acelei tieri. In acea folisióra adeca essu articlii in trei limbi, nemtiesci, rutenesci si romanesci, nu inse tradusi in columne, ci fia-care articlu in limb'a respectiva, independente de ceilalti.

Dein Nr. 1 a. c. alu Foliei pedagogice aflamu câteva date interesante, anume despre afacerile sco-

*) De duoe ori pe luna câte 1½ cóle 8°. Pretiulu 2 fl. pentru membrii Reuniunii docentiloru dein Bucovin'a, 3 fl. pentru nemembrii.

lastece ale Bucovinei. Cu dat'a dein 21. Nov. 1873 imperatulu a resolutu dein veniturile statului 150 mii florini cu scopu de a se edifica in Cernauti unu institutu pedagogicu pentru candidati de ambele sexe. Loculu s'a si cumparatu cu 9 mii, si edificiuulu trebue se fia gat'a pana in 1. Sept. 1875. Casele vechi, in care se afla actualmente institutulu pedagogicu, le-a cumparatu comun'a dela statu cu 12 mii, si are se le adapte pentru scóla superioare de fetitie (gimnasiu de fetitie).

Docentii dela sate au câte 350 fl. v. a. platisióre anuali, pe langa alte emolumente. Docentii au si fondu de pensiune. Fondulu scolasticu alu tierii (Landesschulfond) arata in adunarea dein urma a consiliului instructiunii publice unu prisosu de 27 mii florini v. a. — Dein fondulu eclesiasticu gr. or. s'au datu 6 burse (stipendia) pentru 6 teneri la facultatea filosofica in Vien'a.

Eca, ce insémna, se aiba tier'a autonomía.

Operele principelui Demetriu Cantemiru tiparite de societatea academica romana. Tom. I.

Descriptio Moldaviae, cu chart'a geographica a Moldaviei si unu Fac-simile. 8° mare, pag. 152. Bucuresci, 1872. Pretiulu 4 lei n.

Acela care nu a cititu acésta carte cu luare-amente, se nu dica nimenui, ca cunósce Moldov'a vechia si calu dóre de Moldov'a.

Consideratiuni asupra instructiunii publice si private in Roman'a, urmate de influentia localului si a mobiliariului scólei asupra vederei si sanataiei copiiloru, de Grig. Stefanescu, professoriu la facultatea de scientie dein Bucuresci. 8° pag. 124. Bucuresci, 1873. Pretiu 2 lei 50 b.

Carte scrisa cu multa cunoscintia de lucru, in stilu alesu, petrunsa preste totu de celu mai nobile zelu nationale si patrioticu, totu-odata inse umbrita de pessimismu. Noi inca subscrimu mai totu ce scrie dn. Stefanescu despre defectele instructiunii romanesci, suntemu inse forte departe de a despera. Se ne arate dn. Stefanescu unu singuru poporu europenu de positiunea si conditiunea poporului nostru, care in 45 de ani se fia facutu acestea progresse colossali, pe care le facura romanii. Inse: Roma non uno die facta. Se nu ne perdemu patientia.

Dictionariulu ungurescu-romanescu, compusu de Georgie Baritiu. Brasiovu 1869, form. 8° mare, 41 cóle, se afla depusu spre vendiare la librariile dein Brasiovu, Sibiu, Clusiu, Lugosiu, Temisiór'a, Aradu, M. Sigetu, cu pretiulu originale ficu 3 fl. 70 cr. leg. tiépenu cu piele, si 3 fl. 20 cr. v. a. leg. usioru.